

Ajatuksen voima

Pekka Ervastin esitelmä 13/2 1916

Se henkinen maailmankatsomus ja elämänymmärrys, joka meidän aikanamme voittaa yhä enemmän alaa ja jota meidän on tapana nimittää teosofiseksi maailmankatsomukseksi – vaikka asialle voi antaa erilaisia nimiä itse asian pysyessä samana – opettaa, kuten tiedämme, että ihminen on henkinen olento, että ihminen itse ei ole tämä meidän silmillemme näkyvä fyysinen ruumis, vaan hän on sielu eli henkinen olento. Ja tämä merkitsee käytännössä sitä, että koska ihminen itse on sielu eli henkinen olento, niin hänessä on hänen sisäinen sielunelämänsä, hänen sisäinen ajatus- ja tunne-elämänsä kaikista tärkeintä. Tämä on henkisen maailmankatsomuksen käytännöllinen puoli, sillä tällä opilla on suuri käytännöllinen merkitys. Me voimme kuitenkin tarkastella tätä käytännöllistä merkitystä ainakin kahdelta eri kannalta, sekä jokapäiväisen maallisen elämän kannalta että myös laajemmin. Tahdomme nyt ensin tarkastella sitä suorastaan maallisen elämän kannalta, ja silloin kysymme: mikä on tämän opin käytännöllinen merkitys, sen opin, että ihmisen elämän tärkein puoli on hänen sisäinen ajatus-, tunne- ja tahtoelämänsä; mikä on sen merkitys ihmisen jokapäiväisessä elämässä?

Jos vähänkään ajattelemme tätä asiaa, niin voimme huomata, että ihmisissä yleensä on vallalla se käsitys, ettei ole niin tärkeitä, mitä hän ajattelee, tärkeitä on vain se, mitä hän tekee. Tähän asti on yleensä täällä länsimailla eletty siinä käsityksessä, että on vähäpätöistä, mitä ihminen ajattelee ja tuntee, sen rinnalla, mitä hän tekee. Näin olemme eläneet

tähän saakka, ja se eläminen on ollut henkisesti katsoen kuin uinailemista, torkkumista. Jos katselemme esim. Euroopan kansoja, niin meidän täytyy sanoa, että elämä on enimmäkseen vain torkkumista henkisesti katsoen. Suuret ihmisjoukot elävät päivästä toiseen ja kiinnittävät huomionsa vain siihen, kuinka tulevat toimeen tässä näkyvässä elämässä. »Ah, kunhan minulla vain olisi hyvä toimeentulo tässä elämässä», ajatellaan, ja olot järjestyvät ihmisten toiveiden mukaan.

Muistuu mieleeni, mitä Ruotsin valtiokansleri Axel Oxenstjerna sanoi pojalleen: »Rakas poikani, jospa tietäisit, miten helppoa on hallita maailmaa!» Todella on tarvittu vähän maailmaa hallitakseen, kun ihmiset ovat tyytyneet vähään, ovat tyytyneet vain tähän näkyvään olemiseen, ovat tyytyneet vain tekemään ulkonaisia töitään ja toimiaan, olemaan vain olemassa. Tähän olemme tyytyneet pitkin vuosisatoja ja -tuhansia, ja ulkonaiset olosuhteemme ovat muodostuneet sen mukaisiksi. Kun emme ole toivoneet sen parempaa, emme ole toivoneet itsellemme ihmisinä suurempaa vapautta ja suurempia mahdollisuuksia, niin emme ole sitä myöskään saaneet. Mihin olisimme joutuneetkaan, jos ei vähän yli sata vuotta sitten Ranskan suuri vallankumous olisi tullut tuulispäänä ja pyyhkäissyt yli Euroopan! Sen jälkeen on alettu vähän herätä.

Mutta jos vertaamme Euroopan oloja esim. Amerikan oloihin, niin voimme huomata niiden välillä silmiinpistävän eron. Mehän tiedämme, että jos joku ihminen täältä Euroopasta on mennyt Amerikkaan ja ollut siellä 3-4 vuotta, niin hän sieltä palatessaan on aivan kuin toinen ihminen; hän on aivan muuttunut. Hän on tullut paljon reippaammaksi, huolellisemmaksi, tarkkaavammaksi ja taitavammaksi, ja kaiken tämän hän on oppinut Amerikassa. Ja jos me pintapuolisesti tätä ajatteleme ja kysymme, miten hän on sen oppinut, niin vastaukseksi saamme: siellä pakotetaan ihminen

kovaan työhön; siellä ei voi tulla toimeen, ellei hanki itselleen taitoa ammatissaan. Pintapuolisesti asiaa ajatellen on vastaus tämä; pintapuolisesti katsoen Amerikan olojen kasvattava vaikutus johtuu siitä, että siellä vaadittava kova työ kasvattaa ihmisiä huolellisemmiksi ja ahkerammiksi. Mutta jos tahdomme syvemmin käsittää asiaa, jos emme tyydy tuohon pintapuoliseen selitykseen, että Amerikka on dollarimaa, jossa kultaa kootaan kovalla työllä, jos tahdomme katsella Amerikan oloja laajemmin ja syvemmin, jos tahdomme syventyä Amerikan henkeen ja kysymme: mikä sitten antaa ihmiselle Amerikassa voimaa ponnistaa enemmän? – niin vastaus kuulu: tämä suurempi nerous, tämä suurempi työn mahdollisuus, tämä suurempi ahkeruus ja taitavuus työssä, johtuu siitä, että Amerikassa vallitsee valistuneempi maailmankatsomus, valistuneempi elämänymmärrys kuin muualla. Amerikassa ei ole mitään haaveilevaa, uneksivaa; Amerikassa ei tyydytä mihin vain; Amerikassa ei uinaila, vaan siellä on koetettu oppia ajattelemaan, ja yhä vielä koetetaan. Amerikassa on suuresti levinnyt aivan toisenlainen maailmankatsomus, kuin mitä meillä yleensä on vallalla. Ja vaikka emme tahdo sanoa, että tämä Amerikassa suuren vallan saanut elämänymmärrys olisi henkisempi kuin Euroopan, että se olisi henkisemmällä kannalla kuin meidän elämänymmärryksemme, niin kuitenkin se on saanut Amerikassa suuria aikaan. Mikä on tämä maailmankatsomus, joka Amerikassa yleensä on vallalla? Se on lyhyesti sanottuna se käsityskanta, että ajatus on luova voima, ja että ihmiselle on tärkeitä hänen maallisessa elämässään ensiksikin se, että hän ajattelee työtänsä ja elämänsä, ja toiseksi, että hän tietää oikean tavan, miten ajattelee. Tämä ymmärretään Amerikassa, ja siksi heidän olonsa ovat toisenlaiset.

Te ehkä tiedätte, että Amerikassa on syntynyt suuri liike nimeltä New thought, »uusi ajatus», joka on hajaantunut

useiksi pienemmiksi liikkeiksi ja lahkoiksi. Tämän New thought-liikkeen ensimmäisiä edustajia oli kuuluisa amerikkalainen kirjailija Emerson, josta jotkut sanovat, että hän oli koko tuon liikkeen isä. New thought-aatteen mukaan esittää suurta roolia ihmisen elämässä se, että hänen ajatuksensa on voimakas; sen mukaan on ihmisen ajatuksella suuri luova voima. Eräs haarautuma tästä liikkeestä, ns. Christian science, »kristillinen tiede«, on mennyt vielä pitemmälle. Se sanoo: ihmisen ei tarvitse edes olla sairas, sillä hänen ajatuksellaan on niin suuri luova voima, että hän voi ajatella itsensä terveeksi.

Nämä »christian scientistit» sanovat: Kun ihminen pitää mielessään, että hän on henkinen olento, ja että ainetta itse asiassa ei ole olemassakaan, että aine on itse asiassa vain henkeä sekini; kun ihminen pitää mielessään, että on olemassa vain henkeä, niin ei ole olemassa pahaa, sairautta, ei ole mitään, joka ihmistä, henkistä olentoa, voisi estää; ihmisen pitää ajatella ja pitää mielessään: minä olen henkinen olento; ei ole minuun nähden olemassa mitään pahaa, kärsimystä, sairautta; kun ihminen näin ajattelee, niin hän pysyy terveenä.

Me emme voi kieltää sitä tosiseikkaa, että »christian scientistit» ja muut »new thought»-ihmiset parantavat paljon ihmisiä. Vaikka kaikki tapaukset eivät onnistuisikaan, niin kuitenkin on tunnettua, että heiltä itseltään ja heidän kotiväeltään häviävät sairaudet. Tästä siis voimme nähdä, että tällä metodilla on suuri käytännöllinen merkitys. (Sivuutamme tässä kysymyksen, missä määrin tällainen menettely on henkisesti kannalta oikeutettua.) Tästä näemme, että ihmisen ajatuksella todella on suuri valta aineen yli. Tärkeä puoli tässä metodissa on se, että ihmisellä siinä pitää olla usko ajatuksen voimaan ja myös usko siihen, että ihminen voi kasvaa ja harjaantua ajatuksen käyttäjäksi.

Tämän maailmankatsomuksen leviäminen saa aikaan

sen, että ihmiset saavat ulkonaisen elämänsä muuttumaan aivan tieteellisellä tavalla. Ei niin, että he vain istuisivat toimettomina ja toivoisivat, että heidän pitäisi menestyä, vaan niin, että he kehittävät ajatuskykyään ja kasvattavat itseään niin, että menestyksen täytyy heille tulla, kun he tekevät työtä. Ei saa loihtia, ei käyttää mustaa magiaa, vaan pitää itse kasvattaa itseään ja itse tehdä työtä.

Nyt me ymmärrämme, että on tärkeätä, että ihminen osaa käyttää ajatustaan. Amerikkalainen ymmärtää, että hänen työnsä kautta täytyy menestyä askel askeleelta. Jos ihminen tahtoo tulla esim. koulun opettajaksi, niin ei riitä yksinomaan se, että hän lukee kaikki kurssikirjat. Ei riitä yksinomaan se, että hän tietää, mitä hänen on opetettava, vaan hänen täytyy ajatella päämäärää: opettajaksi tulemista. Jos hän on »new thought»-ihminen, niin hän ajattelee ja kysyy itseltään: »mitä edellytyksiä minulla on vetää lasten huomio puoleeni? Mitä edellytyksiä minulla on ymmärtää erilaisia lapsia? Mitä edellytyksiä minä tarvitsen voidakseni kiinnittää lasten huomion opetettavaan aineeseen? Osaanko olla niin lämminsydäminen ja puolueeton, että kykenen tulemaan toimeen monien erilaisten lasten kanssa?» Hän ajattelee näitä asioita, ennenkuin hän ryhtyy lukemaan itseään opettajaksi; hän ei lähde mihinkään elämäntyöhön suinpäin, vaan hän valmistaa itseään. Jos me näemme jonkun taideteoksen, joka vaikuttaa meihin suurenmoisesti, niin me voimme ajatella: Miten lahjakas nero, miten suuret lahjat hän on saanut! Mutta »new thought»-ihminen ei ajattele näin; hän ajattelee: Kuinka paljon hän on työtä tehnyt; kuinka paljon hänen sielunsa on kamppailut; kuinka paljon hän onkaan kieltänyt itseään voidakseen tämän luoda! New thought-ihminen ymmärtää, millä tavoin ihminen syntyy taiteilijaksi. Vaikka taiteilijan on tässä elämässä täytynyt paljon kärsiä ja itseään voittaa, niin ei hänen työnsä ole ollut rajoitettu yksinomaan tähän elämään,

sillä kuka tietää, kuinka paljon hän on tehnyt työtä edellisissä elämässään? New thought-ihminen ajattelee: Jos minä tahdon tuollaista tehdä, on se minulle mahdollista joskus, mutta minun täytyy ryhtyä työhön, vaikka se työ kestäisi tuhannen vuotta. Ja minä saavutan sen päämäärän, jos vain teen työtä! Tällainen päätös ei ole kuitenkaan tehtävissä ilman muuta, sillä ihminen ei osaa sitä. Mutta jos hänen sielunsa on täynnä rakkautta ja intoa kauneuteen, niin hän voi tehdä hiljaisen päätöksen tulla suureksi taiteilijaksi; ja silloin hän ryhtyy sitä ajattelemaan ja pohtimaan, riittääkö hänellä siihen rakkautta ja intoa. Mutta tälle maallisellekin elämälle on tärkeitä, että ihminen osaa ajatella ja käyttää ajatustaan luovana voimana. Kun Eurooppaan syntyy ihmisiä, jotka tahtovat ja ajattelevat enemmän, enemmän rauhaa ja sopusointua, silloin luonnon pakosta olot vähitellen täälläkin muuttuvat. Ehkä me nyt elämme tällaista murrosaikaa.

On sanottu, että me suomalaiset torkumme. Me tahdomme vain uinailla ja levätä uunin pankolla piippu suussa! Me emme muuta kaipaa kuin enemmän vain lämpöä, vapautta, – levätä piippu suussa. Näin on sanottu, mutta silloin on unohdettu asian toinen puoli. On unohdettu, että me olemme vanhaa tietäjä-kansaa, vanhaa noitasukua; me olemme vanha kansa, joka on ollut ennen, toisenlaisissa oloissa, peräti »new thought»-kansaa, joka uskoi laulun voimaan, joka uskoi sanan, hengen voimaan. Sellainen kansa me olemme olleet ennen. Me olemme uskoneet, että kun ihminen on tietäjä, kun ihminen on olento, jolla on syvää viisautta, kun ihmisellä on hallussaan sanan ja laulun voima sen syvässä merkityksessä, silloin se ihminen on elämän voittanut, se ihminen on silloin elämän täydellinen herra. Ja kun meille nyt julistetaan tätä monille niin oudolta kuuluvaa elämänymmärrystä, että on tärkeitä, mitä ihminen ajattelee, niin kansa herää ja sanoo: »Mikä on tämä oppi, joka kuulostaa niin kotoiselta?» Ja me näemme,

että täällä teosofinen maailmankatsomus leviää laajalle. Ja vaikka se ei kaikissa muodoissaan leviäisikään niin laajalle, niin kuitenkin, kun kuuluu oppi, että ihminen on henkinen olento, niin se otetaan kiittollisuudella vastaan. Me suomalaiset olemme olentoja, jotka luonnostamme uskomme henkeen. Me emme ole materialisteja, vaikka siltä saattaa tuntua. Vaikka materialistinen näkökanta on täällä suuresti vallalla, niin kuitenkin me voimme huomata, että me suomalaiset olemme ennen kaikkea käytännöllisiä. Me olemme olleet käytännöllisiä, kun olemme henkeen uskoneet, ja kun me olemme omaksuneet materialistisia mielipiteitä, niin on sekin johtunut käytännöllisistä syistä: me emme tyydy haaveisiin, vaan tahdomme tietoa. Kun materialismi sanoo: tämä on selvää tietoa, – niin me sen hyväksymme, mutta emme ole sillä tavoin materialisteja, että sanoisimme ettei saa ajatella. Käytännössä me rakennamme kaikki tiedolle, joka on meidän sisällämme, siis tiedolle, että ihminen on henkinen olento, vaikka tämä tieto voi olla hämärä. Kansa ei ehkä tiedä, mitä henki on, se tietää vain, että henki on, että Jumala on, ja kaikki on hyvin järjestetty. Kansa uskoo, että oikeus ja lakisiteisyys vallitsee maailmassa, ja siksi se sanoo: se on sallittua. Se voi mennä joskus liian pitkälle sallimususkossaan ja tulla fatalistiksi, mutta se taas johtuu siitä, että kansan tieto elämän laista on vähäinen. Mutta kun kansa pääsee käsittämään elämän lain meidän teosofiselta kannaltamme, kun se saa tietää karman laista ja jälleensyntymisestä, silloin se osaa ajatella ja perustella, miten paljon elämässä voi olla kohtalon määräämää eli »sallittua», ja missä määrin me voimme nousta kohtalon yläpuolelle ja hallita elämää. Ja siksi on tärkeätä, että meidän kansamme pääsee tietoon maailmankatsomuksesta, jota nimitetään teosofiaksi.

Mutta sillä, että osaamme ajatella, käyttää ajatusvoimaamme, on toinenkin merkitys. Mehän tiedämme ja

olemme kuulleet, että ihminen henkisenä, iankaikkisena olentona, joka syntyy maailmaan yhä uudestaan, itse valmistaa ja luo omaa kohtaloansa. Tämä maallinen elämä on vain lyhyt episodi, lyhyt osa ihmisen koko elämästä, sillä sanotaanhan, että ihminen viettää paljon enemmän aikaa näkymättömässä maailmassa kuin näkyvässä. Kun ihminen kuolee, niin hänen kuolemanjälkeinen persoonallinen elämänsä on monin verroin pitempi kuin hänen maallinen elämänsä; hän viettää verraten pitkän ajan näkymättömässä maailmassa, ennenkuin syntyy jälleen. Ja sentähden ovat myös kaikki uskonnot kiinnittäneet suurta huomiota siihen, minkälainen on ihmisen kuolemanjälkeinen elämä? Uskonto on aina tekemisissä kuolemanjälkeisen elämän kanssa. Moni ihminen, jolla on ollut eläessään kuolemanjälkeisestä elämästä tuo kristillinen käsitys, että ihminen ensin nukkuu pitkiä aikoja ja sitten herätetään joko iankaikkiseen autuuteen tai iankaikkiseen kärsimykseen, kadotukseen, on tultuaan vainajana tuonelaan joutunut ymmälle ja tuntenut olonsa hyvin vaikeaksi, kun ei ole osannut muuta ajatella, kuin että hän on nyt joutunut kadotukseen. Nämä kaikki asiat selviävät ihmiselle, kun hän tutustuu tähän uuteen maailmankatsomukseen, teosofiaan, joka selittää näitä kysymyksiä. Me voimme tästäkin esimerkistä jo ymmärtää, kuinka ihmisen kuolemanjälkeinen elämä riippuu suuresti siitä, mitä hän maallisessa elämässään ajattelee, tuntee ja kaipaa. Siitä, mitä ihminen eläessään ajattelee ja tuntee, valmistaa hän juuri kuolemanjälkeisen elämänsä. Niinkuin me tahdomme ja tunnemme, niinikuin me kaipaamme ja haluamme, sellaisia kuin me persoonallisina olentoina nyt olemme, sellaisia olemme myös kuoleman jälkeen, sellainen on meidän kuolemanjälkeinen tilamme, ja siksi voimme ihmisestä jo hänen eläessään päätellä, millainen on hänen tilansa kuoleman jälkeen.

Elämän käsky on: Ylös kaikesta itsekkyydestä

inhimilliseen, puhtaaseen järkeen! Jokainen voi itse tutkia itseään, missä määrin hänessä on sitä tai sitä ominaisuutta, ja siitä itse päättää kuolemanjälkeisen elämänsä laadun. Missä määrin hänessä on epätietokkyttä, siinä määrin on hänen kuolemanjälkeinen elämänsä myös onnea. Sentähden on tärkeätä, mitä me ihmiset ajattelemme ja tunnemme. On ääretön käytännöllinen merkitys sillä aatteella, että ihminen on henkinen olento ja että hänen ajatuksellaan on suuri luova voima, sillä niin tärkeä tekijä hänen elämässään on hänen ajatus- ja tunne-elämänsä.